

**МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ФОРМУВАННЯ
КУЛЬТУРНОЇ ГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ТА ПОВНОЇ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

*Полежаєв Ю. Г., к. н. соц. ком., доцент,
Національний університет «Запорізька політехніка»*

Культурна грамотність в епоху інформатизації набуває нового сенсу та перспектив, в той же час, залишаючись ключовим моральним чинником загальної культури здобувачів вищої та повної загальної середньої освіти.

Глобалізація «по-іншому ставить питання про розвиток країни та цінності суспільства» [1, с. 137], що спонукає зростання вимог до формування мовної особистості учнів та студентів, розвитку в них культурної грамотності.

Культурна грамотність розглядається як «загальний культурний код, втрата якого загрожує культурним та інтелектуальним розривом поколінь [2, с. 100]; як «система базових знань (у всіх сферах людської діяльності), необхідна людині для того, щоб орієнтуватися в сучасному світі» [3, с. 83]; ніби своєрідний ключик до культурного коду, що запобігає культурній фрагментації при вивченні іноземної мови та сприяє розумінню її культури тощо.

Основними компонентами культурної грамотності вважаємо: мотиваційний, аксіологічний, когнітивний, комунікативний, поведінково-діяльнісний. З урахуванням названих компонентів реалізація педагогічного забезпечення формування культурної грамотності здобувачів вищої та повної загальної середньої освіти передбачає розробку показників.

На нашу думку, показниками культурної грамотності здобувачів вищої та повної загальної середньої освіти є:

- ціннісне ставлення до культурної грамотності та усвідомлення її особистісної цінності;
- знання лексичних та граматичних норм професійного мовлення;
- знання комунікативних тактик і стратегій з метою подолання мовних бар'єрів і налагодження ефективної взаємодії зі співрозмовниками у процесі професійної діяльності;
- розуміння змісту висловлювань, запитань, формулювання відповідей іноземною мовою;
- прагнення до навчально-професійної взаємодії;
- прагнення до самовираження у спілкуванні;
- активізація власних можливостей на толерантність у подоланні труднощів в оволодінні новою лексиною в процесі іншомовної комунікації;
- інформаційна обізнаність і високий ступінь засвоєння системи необхідних та достатніх комунікативних знань у контексті вивчення фахових і нефахових дисциплін;
- вміння працювати з різними видами інформаційних джерел та аналізувати, узагальнювати й систематизувати отриману інформацію.

Формуванню вищезазначених показників культурної грамотності майбутніх фахівців сприяє впровадження ефективних освітніх технологій, які успішно застосовуються, зокрема, в процесі загальної мовної підготовки й підготовки до професійного спілкування в зарубіжних країнах та закладах вищої освіти України:

- технологія змішаного та дистанційного навчання, що набуло особливої актуальності в період карантинних заходів, пов'язаних з пандемією, зумовленою Covid-19 та військової агресії росії проти нашої держави та народу;
- технологія творчих критичних моментів («CCM – critical creative moments»);

- технологія моделювання інноваційного освітнього середовища («ILE – Innovative learning environments»);
- технологія перевернутого заняття («Flip-the-classroom technique»);
- технологія інтегрованого оволодіння мовою та змістом навчання («CLIL – Content and language integrated learning») тощо.

Отже, формування культури спілкування і здобувачів вищої та повної загальної середньої освіти – цілеспрямований процес актуалізації їхніх мовленнєвих здібностей, заохочення до збагачення словникового запасу не лише загальноживаних слів власне українського, але й іншомовного походження, розуміння їхнього значення, знання фразеологізмів та ідіом, особливо властивих нашому національному менталітету. Безперечно, від рівня культурної грамотності та культури спілкування українською мовою й іноземною мовами залежить і комунікативна компетентність особистості студента й учня закладу загальної середньої освіти, що в цілому сприяє підвищенню рівня національної культури й культурного авторитету України у світі.

Література:

1. Занфірова Т. А. Щодо деяких аспектів глобалізації і духовності. *Духовність і громадянське суспільство в умовах глобалізації* : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Андріївські читання» 15 грудня 2011 р. за ред. В. М. Огаренка та ін. Запоріжжя : КПУ, 2011. С. 136–138.
2. Федоренко С. Грамотність як комплексний педагогічний феномен у вищій освіті США. *Вища освіта України*. 2014. № 3. С. 97–102.
3. Hirsh E., Kett J., Trefil J. (2002). *The New Dictionary of Cultural Literacy: What Every American Needs to Know*. Boston – New York.